ЛЕНИНСКЭЙ БИРИЭМИЙЭ ЛАУРЕАТҐАРА

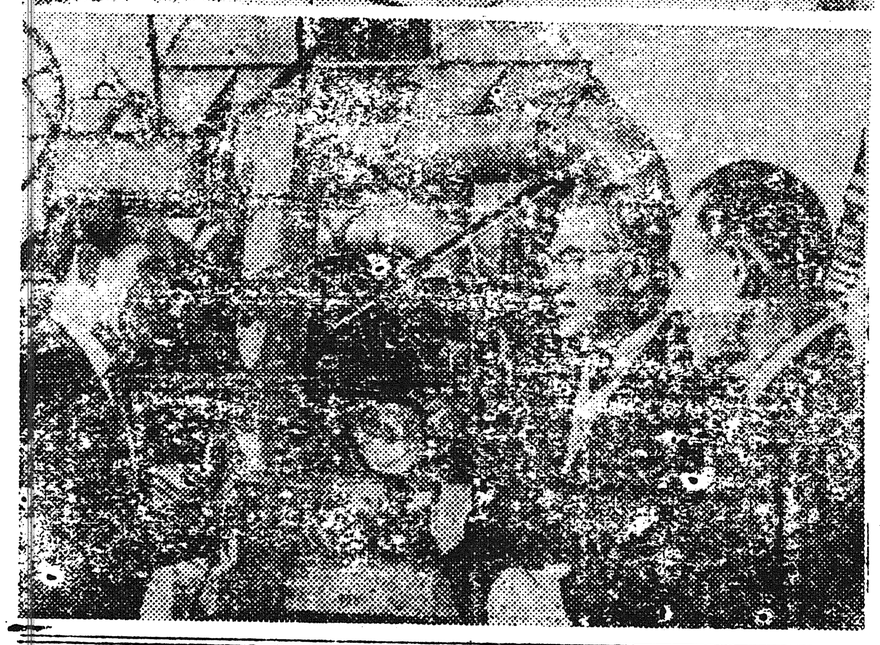

ФЛЕРОВ Г.Н., ССРС наукаларын Академиятын член-корреспондена, ядернай чинчийиилэр холбоҕуктаах Институттарын лабораториятын директора. Бириэмийэ трансурановай элеменнэр аналларын чинчийиигэ уонна синтезтааҕыҥа арыйыытын иҥин анаммыта.

□

Снимоктарга (хаҥастан уҥа): Будкер Г.И., академик, ССРС наукаларын Академиятын ядернай физикаҕа Институтун Сибиирдээҕи отделениятын директора. Сидоров В.А., физико - математическай наука кандидата. Скринскай А.Н., физико-математическай наука доктора. Бириэмийэ физикаҕа элементарнай частицалары чинчийиилэргэ утарыта көрсүҥэр холбоҕуктар ньымаларын арыйыы иҥин анаммыта.

□

СНИМОККА (хаҥастан уҥа): Глазатов П.Ф., хлопководства массыыналарын оҥорууга акаллаах государственнай конструкторскай бюро начальнигын солбуйааччы, Марков М.Н., ГАКБ отделын начальнигын солбуйааччы, Тютьков В.Д., ГАКБ отделын начальнига. Бириэмийэ хлопогы хомуйар туруору икки эрээттээх массыынаны айыы уонна ону сериянан оҥорон таҥааран тыа хаҥаайыстыбатыгар киэҥник туттуу иҥин анаммыта.

ССТА фотохроникалара.

Бары дойдулар пролетарийдара, холбоҕуҥ!

САРДАҤА

СССП Елөөннөөҕү райкомуҥ уонна үлэһиттэр депутаттарын ороҥуоннаах Советын орган

Орган Оленекского райкома КПСС и районного Совета депутатов трудящихся

Тахсара 10 сыла

№38 (1011)

Ыам ыйын 12 күнэ

БЭЭТИНСЭ

1967 сыл

Сыаната 1 харч

Юбилейнай вахтаҕа

Дьэлиҥдэ

Дьэлиҥдэ бөҕүөлэгэ сылтан сыл аайы тупсан, улаатан иҥэр. Отделение рабочайдара юбилейдаах сандал сааскыбыт былааннаах үлэлэрин куҥаҕана суох саҕалаатылар. Түүлээхситтэр эргиллэн киирээт да Пиэрибэй Маай бырааҥынньыгын көрсө летсад дьиэтин саҥа тутуллубут өттүн үчүгэй хаачыстыбалаахтык сарайдаан бүтэрдилэр. Билигин саҥа тутуллубут 4 квартиралаах олорор дьиэни бу ыйга бүтэрэргэ сорукталан социалистическай эбэҥээтэлистибэ ылынан, көхтөөх үлэни тэниттилэр.

Быйыл сайын олорор дьиэлэр сарайданыахтара, олбуорданыахтара. Бу барыта нэҥилиэк салалтата бэйэтин үлэтин былааннаахтык ыытарын этэр. Юбилейдаах дьыл хардыылара биҥигини үөрдэллэр.

П. АНДРЕЕВ.

Харыйалаах

Редакция кабинета. Телефон трубката өрө тырылыы түҥэр.

—Алло, редакция истэр. Дорообо, Николай Иванович туох сонуннаахтыт?

—Соччолоох суох. Эҥиэхэ буоллаҕа сонун, Н.И. Николаев куолаҥын истэбин.

—Николай Иванович, саҥылбыт төҥө төрөөн эрэрий?

—Билиҥҥитэ үчүгэй. Маайыҥдатааҕы кырымахтаах хара саҥылы иитэр фермаҕа бу күннэргэ төрөтүү күргүөмнээхтик бара турар 304 оҕо төрөөтө. Билигин 20 ийэ саҥыл төрүүрэ күүтүллэр.

—Ол аата биирдии ийэттэн хастыы оҕо ылылынна?

—Үстүү оҕо. Дьиҥнээх түмүк кэлин тахсыаҕа.

И. ИГНАТЬЕВ.

Соҕуруу Вьетнам. Билиэҥҥэ түбэспит Вьетнам дьахтара хараҕа саба баайылла сылдьар. Кэннигэр автоматтаах американскай саллаат көстөр.

ЮПИ-ССТА телефотолара.

Маны киҥи барыта билиэхтээх

БИЛИҤҤИ СЭРИИГЭ ГРАЖДАНСКАЙ ОБОРОНА

СОРУКТАРА, СУОЛТАТА

Биҥиги социалистическай государствобыт, билләрин курдук, хайа күн үөскүөҕүттэн сэриини утарар, эйэни туругурдар, сэрии сэбин эһэр, сэбиләниилээх күүстэри суох гынар иҥин охсуһар.

Оттон капиталистическай государстволар, бастатан АХШ империалистическай эргимтәләрә, букатын атын курсу тутуһаллар. Киниләр байыаннай блоктары тэрийэтэрийэ ССРС-ҥы уонна социалистическай лаҕыр дойдуларын утары аан дойду үһүс сэриитин төлө тардарга аһаҕастык бэлэмнэнэллэр. АХШ оборонатын министрэ Макнамара 1964 сыл атырдьах ыйыгар ханнык да кубулдьутуута суох: „АХШ стратегическай күүстэрэ Советскай Союһу, ол курдук социализм атын да дойдуларын, хампы охсор толору кыахтарын 1960—1970 сс. илдьэ хаалаллар“ диэн эппитэ.

Маннык усулуобуйаҕа Советскай правительство, ССКП биҥиги государствобыт оборонай күүһүн-күдэҕин бөҕөргөтүүгэ улахан болҕомтотун уурарга күһэллэр. Советскай Сэбиләниилээх Күүстэр эйэ, демократия уонна социализм көмүскэлигэр сэргэхтик туралар. Киниләр ханнык баҕарар агрессорга суулҕарыылаах харданы биэрэргэ бэлэмнэр.

Гражданскай оборона диэн тугуй? Бу эйэлээх кэмҥэ эрдэттэн нэҥилиэнньэни, норуот хаһаайыстыбатын уонна тыа хаһаайыстыбатын производствотын объектарын маассабайдык урусхалланыы ньымаларыттан харыстааһын уопсай государственнай-обороннай дьаһаллардын системалара буолар. Гражданскай оборона өрүһүйэр уонна суһал аварийнай-чөлүгэр түһэрэр үлэлэри тэнитиэхтээх. Итинник уустук уонна эппиэттээх соругу анардас гражданскай оборона үлэһиттэрэ эрэ кыайан быһаарбаттара чуолкай. Бу—норуот бүттүүнүн дьыалата.

Гражданскай оборонаҕа нэҥилиэнньэ ханнык әбәәһинәстәри уонна соруктары сүгэрий?

Туох-ханнык иннинэ, ядернай, химическэй уонна бактериологическай сэрии сэптэрин өлөрөр - өһөрөр кыахтарын үөрэтиллиэхтээх, киниләртэн көмүскэнии ньымаларын уонна средстволарын бигэтик билиллиэхтээх. Агрессор сэриинэн түһэр күннээх буоллаҕына, хас биирдии киҥи кэмигэр көмүскэнии дьаһалларын ыларын, бэйэтигэр уонна табаарыстарыгар көмөҥ оҥororун, өрүһүйэр үлэлэргэ актыыбынайдык кыттарын ситиһии наада.

Нэҥилиэнньэни саба түһүүттэн көмүскэнии уонна хайдах туттунуу ньымаларыгар эрдэттэн үөрэтии сүҥкэн көдьүүстээҕин Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии сылларыгар советскай норуот фашистскай халабырдьыттартан көмүскэммит опыта итэҕэтиилээхтик көрдөрөр.

Империалистар төлү тардарга суудайар кэнэҕэски сэриилэригэр алдьаныы, өлүү-сүтүү лаппа улахан буолуон сөп. Бу түбэлтэлэригэр нэҥилиэнньэ харыстанар үлэлэри толоруохтаах. Оччоҕуна гражданскай оборона түмсүүлэрин, куруһуоктарын занятиеларыгар ылбыт билии-көрүү, сатабыл наадата тиийэн кэлиэ.

Өстөөх сэриинэн саба түһэр дьиҥнээх куттала үөскүүр түбэлтэтигэр, ол туһунан нэҥилиэнньэҕэ кэмигэр билләрии сүҥкэн суолтаны ылыаҕа. Көмүскэнии дьаһалларын әрдә ыллахха әлбэх киҥи олоҕун өрүһүйүөххэ әбәтәр өлүү-сүтүү ахсаанын аҕыйатыахха сөп. Өстөөх сэриинэн саба түһэр куттала баарын радионан, телевидениенан, бэчээтинэн уо.д.а. ньэҥилиэнньэҕэ сәрәтиәхә сөп. Билләрилиннэ да гражданскай оборона дьаһалларын суһаллык толоруллубутунан барыллыахтаах. Ол дьаһаллар маннык тар.

Олорор дьиэлэргэ, предприятиеларга, учреждениеларга репродуктордары әбәтәр радиоприемниктары куруук аһаҕас туруоруллуохтаах. Оччоҕуна Советскай былаас уонна гражданскай оборона органнарын дьаһалларын уонна ыйыыларын ханнык баҕарар түгэҥҥэ истиэххэ сөп. Бу кэмҥэ гражданскай оборона бөлөмин үрдэтиини, көмүскэнии коллективнай уонна биирдиилээн средстволарын бөлөмнөөҕүнү хааччыйар дьаһаллары ылыы ураты улахан суолтаны ылар. Саһар сирдэри төҥө түргэнник тутуталыыгын да соччонон киҥи өлүүтэ аҕыйах буолуохтаах.

Тыа сирдэрин ороҥуоннарыгар хаспахтар, подваллар, землянкалар саһар сирдэриэн буолуохтарын сөп, итиләри оҥоһуллуохтаах.

(Бүтүүтүн 2-с стр. көр).

Тыа сиринээҕи пропагандист. (Үөһээ снимок) коммунист А.В.Еремина 13 сыл устата Костромскай уобалас Шулга село оскуолатын математикаҕа преподавателинэн үлэлээтэ. Ити сыллар усталарыгар кини пропагандистаа пс. Билигин Ангелина Васильевна „Дружба“ колхозка политическай билии төрүттэрин үөрэтэр куруһуогу салайар.

★

Московскай уобалас (хаҥастан уҥа) „Тепличнай“ совхоз оҕоруот аһын үүннэрээччиләрэ тыа хаһаайыстыбатын наукаларын ситиһиитин киэҥник туһаналлар, ол себестоимаһы чэпчэтиигэ уонна оҥорон таһаарыыны үрдэтэргэ кыаҕы биэрэр. Кинилэр юбилейнай сылга 2300 тонна оҕоруот аһын үүннэриэхтэрэ.

Снимокка: пчеловод Н. Зарецкай тойон ынырыалар уйаларын ууртылыыр, оҕурсуулар үүнэн эрэллэр.

ССТА фотохрониката.

Маны киһи барыта билиэхтээх

БИЛИҥҥИ СЭРИИГЭ ГРАЖДАНСКАЙ ОБОРОНА

(Бүтүүтэ. Иннин 1-гы стр. көр).

эбэтэр тупсарыллыахтаах.

Өстөөх саба түһэр кутала биллэриллибитин кэнниттэн көмүскэнии биирдиилээн средстволарын тута булуллуохтаах уонна бэлэмнэниллиэхтээх, кинилэр төһө бүтүннэрин бэрэбиэркэлэниэхтээх. Бэйэ уонна кэргэттэр бары сатаан туһанар гына боруобаланыахтаах. Көмүскэнии средстволарын куруук бэйэни кытта илдьэ сылдьыллыахтаах. Итини таһынан биирдиилээн противохимическай уонна да атын медицинскэй средстволары булунар наадалах.

Бу кэмнэ, ядернай саба түһүү түбэлтэтигэр, уот барыыта уонна умайыы киэҥ сири хаппатын хаччыйар инниттэн бэйэ олорор тутуулларыгар уонна общественнай дьиэлэригэр баһаарган сэрэнии дьаһалларын ылыллыахтаах. Түннүктэн таҥас сабыылары ылан баран аналлаах кумааҕыттан эбэтэр харанга өҥнөөх таҥастан оҥоһуллубут маскировочнай сабыылары ыйаныллыахтаах. Хартыыналары, дьиэ тэриллэрин уонна да атын түргэнник умайар предметтэри аллара ууруллуохтаах. Оттон тутуллубат таҥнар, атах таҥастарын кинигэлэри ыскаапка дуу, чымыдаанҥа дуу ууруллуохтаах.

Аһыыр аһы уонна уулу радиоактивнай, сүһүрдэр веществолартан уонна бактериальнай средстволартан көмүскээһин гражданскай оборона дьоһуннаах соруктарыттан биирдэстэрэ. Кыра аһылыгы уонна ууну бэйэ дьиэтигэр да уурунуон сөп. Холобур, бурдугу, эти, куруппаны целофановай эбэтэр полиэтиленовай мөһөөччүктэргэ ууруохха сөп. Бородуукталаах мөһөөччүктэри үчүгэйдик кэлгийиллиэхтээх. Бородуукталары пергаментнай эбэтэр атын да халыҥ кумааҕынан хос-хос суулаан баран сабыылаах иһиккэ угуохха. Аһылыгы холодильникка уурар ордук эрэлээх. Сиэмэ, мээккэ бурдук курдук тохтор бородуукталары полиэтиленовай сабыынан эриллиэхтээх соломоттон, хомустан оҥоһуллубут матараастарынан ыга бүрүйүллүөхтээх. Кэнсиэрбэ бородуукталар уонна да атын фабрика суулаабыт бородуукталара ордук буорту буолбаттар.

Санитарнай гигиеническай дьаһаллары кытаанахтык тутуһуу киһи доруобуйатын эрэлээх мэктиэтинэн буоларын ким баҕарар биләр. Саба түһүү кутталын усулуобуйатыгар итини умнуллуо суохтаах. Сыстыганнаах ыарыылартан сэрэнэриннитгэн бэйэ этэ-сиинэ, таҥаһа-саба уонна аһыыр аһа, иһэр уута ыраас буоларын иһин охсуһуллуохтаах.

Сэриинэн саба түһүү кутала баар буоллаҕына 2—3 күн сөп буолар аһылыккын хааччыныахтааххын. Маныаха бастатан, кыра миэстэни ылар уонна судургу аһаан барар, холобур, кэнсиэрбэ, концентраттар, кэнсиэрбэ-ләммит үүт курдук буорту буолбат бородуукталары бэлэмнэнэр ордук.

Бэйэ личнэй документтэрин ылары эмиэ умнуллуо суохтаах. Ол курдук паспортын, комсомольскай, профсоюзнай билиэти, трудовой книиискэҕин, төрөөһүн уонна әр-ойох буолуу туһунан сибидиэтэлистибэлэргитин өрүүтүн бэйэҕин кытта илдьэ сылдьыахтааххын.

П.КРАСИЛЬНИКОВ,
Саха АССР ГО штабын начальнигын солбуйааччы.

ТИЭТЭЙ ӘРӘ, РАЙПО!

(Хоһоонунан фельетон)

Өлөөн устун хаамабын.
Гула өттүм сып-сырдык.
Сааскы салгын оо, кырдьык
Сайа охсор, тыынабын.
Билбэт киһим иннибэр
Бара турда, тиэтэйэр,
Остолобуой ааныгар
Кэлбититтэн астынар.
Өрө көрө түспүтэ,
„Баһаалыста ыалдьыттаа“
Истин тыллар киниэхэ
Мичээрдэһэ түстүлэр.
Хатааһыннаах халҕаны
Халыргата тардыалыыр.
Аһыы кэлбит киһини
Остолобуой дьэ кыйдыыр.
Дьиппиэн тыйыс бу ааны
Тардан көрөөт бараахтыыр,
Арыы сыттаах салгыны
Суохтаан кини санааргыыр.
—Өлөөн дьоно-сэргэтэ
Остуол тардар миэстэтэ
Остолобуойтуох буоллуҥ,
Ыалдьыттаргын хомоттуҥ?
Кыбыстыбыт санаалар
Чөкүүрдэрин саҕаллар.
Кэбиис, тугу туойаҕын,
Билбэт курдук туттаҕын?
Томскайтан сураһыый,
Хата миигин санатыый!
Остолобуой суҥхарар,
Буруйуттан куотунар.
Бэчээт күүстээх да диллэр,
Суһал дьаһал күүтэллэр.
Тиэтэй әрэ оройпуо,
Өрүү маннык буолуо дуо?

Илья ИГНАТЬЕВ.

Алексеевскайдар—Иркутскайга

Россия сиригэр норуот искусствотын дьоһуннаах бырааһынныыга бара турар. Бөдөҥ куораттар сценаларыгар уус-уран коллективтар бэйэлэрин талааннарын көрдөрөллөр. Улуу Октябрь 50 сыла туолуутугар анаммыт уус-уран самодеятельноһы зональнай көрүүгэ түмүк концертка Иркутскайга кыттар бырааабы Саха АССР Алексеевскай оройуонунааҕы коллектива ылла.

Ансамбль салайааччыта—САССР культуратын үтүөлээх үлэһитэ Л.Н. Турнин (хаҥастан төрдүс) көстөр.

ГДР столицата—БЕРЛИН

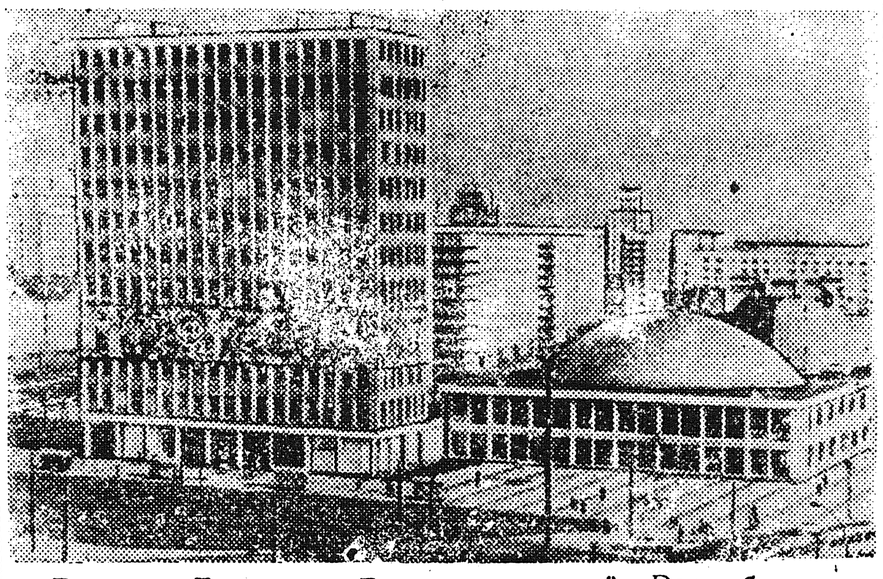

Берлин—Германия Демократическай Республикатын столицата. Александер-платц киин болуоссаты билиҥҥи архитектурнай стиллээх бэртээхэй дьиэлэр киэргэтэллэр.

Оройуоннааҕы аптека сэбиэдиссэйинэн В.Н.Пономарева үлэлээбитэ хас да сыл буолла. Валентина Никифоровна сэмэй үлэтинэн, эйэҕэс майгытынан нэһилиэнньэҕэ улаханнык ытыктанар, убаастанар үлэһит.

Сааһыттар истиилэригэр

СААСКЫ уу көтөрдөрүн бултааһын туһунан Саха АССР Министрдэрин Советын бу дьыл муус устар 20 күнүнээҕи уураҕар олоҕуран, ону тэҥэ көтөрдөрү харыстыыр, уһатар сыалтан райсовет исполкома БЫҺААРАР:

оройуон территориятыгар сааскы уу көтөрдөрүн бултааһыны көтөр маассабайдык кэлиэҕиттэн бу дьыл бэс ыйын 11 күнүгэр диэри, оттон андыны, әәбилләни э.д.а. ытары бу дьыл бэс ыйын 16 күнүгэр диэри көтүлүүргэ;

кубалар бары көрүҥнэриҥ, кыталыгы, хара уонна ханадскай туруйаны, кубаркайдыны кыһыл уонна туктаах кутуруктаах хопсуу бултааһын бэбуллар.

Оройуоннааҕы лесничествоны (Захаров С.П.), нэһилиэктэрдээҕи Советтар председателлэрин, колхоз председателин уонна оройуоннааҕы милиция отделенетын сааһыттар бултааһын бырааабылатын уонна болдьоҕун тутуһалларын хонтуруоллуулларыгар эбээһинэстииргэ.

Хаһан бурдук сиибитий?

Биһиэхэ, Эйиккэ бэкэринэ үлэлээбитэ сыл аҥаыттан орто. Ол бириэмэттэн ыла саатар бырааһынныктарга да бурдугу атыылаабаттар. Килиэби кыайан сиэбэт кыра оҕолор бурдуга суох тулуйбаттар. Кыра оҕоҕо бурдугунан сымнаҕас араас аһы оҥорон аһатыллар. Ол курдук, эти әрийдэхинэ әмиэ бурдуктаах буоллаххына табыллар.

Онон саатар ийга биирдэ 3-4 киилэ бурдугу, ол табыллыбат буоллаҕына, бырааһынныык аайы сөптөөх нуорманан биһиги маҕаһыммытыгар атыылыыллара наада. Райпо бырабылыанньата маныаха сөптөөх дьаһалы ылыа диэн әрэнэбит.

А. ТИПЯНОВА,
элбэх оҕолоох ийэ.

Редактор оннугар
Н. А. ВИНОКУРОВ.

РЕДАКЦИЯ АДЫРЫҺА: Саха АССР, Өлөөн бөһүөлэгэ, Октябрьскай уулусса 16 №-рэ. Телефон—51

Өлөөн оройуонунааҕы типография Тахсар ахсаана 479 Сакаһын №-рэ 38